

Kaupunginhallitukselle

Tämä on Helsingin vanhusneuvoston hyväksymän asiakirjan sähköinen versio.

Viite: HEL 2024-009042

Asia: Vanhusneuvoston lausunto vanhuspäalvelulain muuttamiseen

Helsingin vanhusneuvosto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista annetun lain muuttamisesta henkilöstömitoituksen osalta.

Helsingin vanhusneuvosto kiinnittää huomiota tarvittaviin taustatietoihin palvelutarpeiden arvioinnissa ja toteaa, että ikääntyneiden määrän kasvu yleisellä tasolla ei anna riittävän kattavaa tietoa eri ikäisten ikääntyneiden hyvinvoinnista tai palvelutarpeista. Lain perusteluista tulisi näkyä selkeät tilastot ikäluokista 65+, 75+ ja 85+, sekä arvio tuleville vuosille ikäluokittain. Eliniän pidetessä riski sairastumiseen kasvaa. Hallituksen esityksessä on kyse niistä vanhuksista, joiden hoidon tarve on suuri, ei kaikista 1,4 miljoonasta vanhuseläkkeellä olevasta. Tämä suuritarpeisten ikääntyneiden joukko tulee ottaa erityiseen tarkasteluun henkilöstömitoitusta tai palveluita linjattaessa.

Henkilöstömitoitusta ei tulisi vähentää kaikkein raskaimmasta ympärivuorokautisesta hoidosta. Lakiin kirjattu yhteisöllinen asuminen ei vastaa eniten tukea tarvitsevien tarpeisiin ympärivuorokautisesta hoidosta. Ympärivuorokautista hoitoa ei voi sellaisenaan korvata kotihoidolla eikä omaisten antamalla hoivalla. Nyt tavoite on, että kotona pystytään asumaan mahdollisimman pitkään. Samaan aikaan myös kotona asumista tukevien palveluiden rahoitusta leikataan ja tukea vähennetään. Tällöin kasvaa myös läheisen ja omaishoitajan riski joutua pidempiaikaisen tuen piiriin. Vanhusneuvoston näkemys on, että nykyisessäkin tilanteessa hoitoon pääsy tapahtuu usein liian myöhään, ja että ympärivuorokautiseen hoitoon pääsee usein vasta siinä vaiheessa, kun toimintakyvyssä ja voinnissa on tapahtunut romahdus. Tämä puolestaan lisää ympärivuorokautisessa hoidossa kuntouttavan työn tarvetta, mihin nyt esitetty 0,6 henkilöstömitoitusta voi olla riittämätön.

Vanhusneuvosto toivoo, että hoivaorganisaatioille saadaan selkeä käsitys, mitkä ammattinimikkeet ja työtehtävät lasketaan mitoitukseen, ja mitä ei lasketa. Vanhusneuvoston näkemyksen mukaan henkilöstömitoitukseen tulisi laskea mukaan vain välitöntä asiakastyötä tekevä henkilöstö, ja siitä tulisi selkeästi erotella pois esimerkiksi ruokahuollon ja puhtaanapidon henkilöstö. Työtehtävien jakamisen selkeyttämisellä vanhusneuvosto uskoo voitavan edistää

henkilöstön mahdollisuuksia keskittyä osaamistaan vastaavaan työhön. Pyrkimyksenä on ollut lisätä hoiva-avustajien määrää. Ehdotuksessa kuitenkin todetaan, että koska hoiva-avustaja ei voi olla yksin työvuorossa, heidän määräänsä todennäköisesti vähennetään suhteellisesti enemmän. Vanhusneuvosto esittää huolensa, voiko henkilöstömitoituksen pienentäminen johtaa hoiva-avustajien tehtävien siirtymiseen muille hoitotyöhön koulututtuneille.

Vanhusneuvosto kannattaa moniammatillisen sosiaalisen, kuntoutuksellisen ja kulttuurisen vanhustyön henkilöstön huomioimista mitoituksessa. Vanhusneuvosto toivoo kiinnitettävän huomiota siihen, että moniammatillinen työ toteutuu myös tosiasiallisesti, ja että tiukka henkilöstömitoitus ei saa johtaa moniammatillisen työn ja hyvinvointia tukevan työn karsimiseen.

Vanhusneuvosto esittää huolensa työn kuormittavuudesta, työskentelyolosuhteista ja resurssoinnista, johon henkilöstömitoituksen pieneneminen vaikuttaisi kielteisesti. Muutoksella voi olla negatiivisia vaikutuksia alan houkuttelevuuteen. Riittävä henkilöstömäärä tekee hoidosta inhimillisempää sekä asiakkaille että henkilökunnalle.

Lopuksi Helsingin vanhusneuvosto toteaa, että tällä hallituksen esitykseen sisältyvällä lain muutoksella ei ratkaista hoivan riittävyyden ongelmaa, eivätkä muutokset välttämättä tuo säästöjä. Valtiolla, kunnilla ja hyvinvointialueilla on joka tapauksessa vastuu tarjota riittävää apua iäkkäille asukkaille. Vanhusneuvosto suosittelee kiinnittämään huomiota palveluiden oikea-aikaisuuteen ja erityisesti kotihoidon sekä kotiin vietävien palveluiden laatuun ja saatavuuteen. Näiden avulla voidaan ennaltaehkäistä tilanteiden kriisiytymisiä.

Vanhusneuvoston puolesta

Auni-Marja Vilavaara
puheenjohtaja